

Informačný materiál

na rokovanie Rady vlády SR pre podporu exportu a investícií 22. 10. 2014

Sankcie medzi EÚ a RU – aktuálny stav a dopady

1. Vznik medzirezortných koordinačných skupín SR pre sankcie medzi EÚ a RU

V snahe zabezpečenia rýchlej a kompetentnej reakcie zo strany štátu na vývoj situácie medzi SR a Ruskou federáciou (ďalej RU) nadobudla na naliehavosti potreba užšej spolupráce a koordinácie medzi príslušnými ministerstvami a inštitúciami Slovenskej republiky. V tejto súvislosti MZVaEZ SR Slovenskej republiky iniciovalo zriadenie ad hoc **medzirezortnej koordinačnej skupiny** zloženej zo zástupcov viacerých rezortov. Predmetom činnosti skupiny bude okrem iného pravidelné vyhodnocovanie dopadov sankcií EÚ voči Ruskej federácii, ako aj zo strany Ruskej federácie na Slovensko a tiež informovanie verejnosti. Vytvoreniu tejto medzirezortnej skupiny predchádzali operatívne stretnutia zástupcov zainteresovaných orgánov, na ktorých boli prijímané spoločné pozície SR k rozširovaniu sankcií EÚ voči RU.

Podrobné informácie ohľadom sankcií vrátane usmernení, kontaktných informácií na príslušné rezorty a originálnych znení rozhodnutí a nariadení Rady EÚ nájde verejnosť a podnikateľské subjekty aj na stránkach MZVaEZ SR v rámci sekcie „Podnikajme v zahraničí“:

[https://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_57EEB7CE2CE83054C1257B25002FFA73_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=podnikajme_v_zahranici-ekonomicke_informacie_podla_krajiny&SHOW=suvisiaceprilohy&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_A966E70FC0E744CCC1257D2E0038AAF0](https://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_57EEB7CE2CE83054C1257B25002FFA73_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=podnikajme_v_zahranici-ekonomicke_informacie_podla_krajiny&SHOW=suvisiaceprilohy&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_A966E70FC0E744CCC1257D2E0038AAF0)

V nadväznosti na odvetné kroky RU voči EÚ vo forme obmedzenia dovozu potravín bol na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej MPRV SR) dňa 8. 8. 2014 založený **Monitorovací výbor**, ktorého úlohou je monitorovanie situácie na trhu a komunikácia s podnikateľskou verejnosťou vo vzťahu k priamym a sekundárnym dopadom sankcií.

Pre riešenie problémov podnikateľskej verejnosti následkom sankcií RU v oblasti poľnohospodárstva zriadilo MPRV SR **telefonickú linku: 02/5926 6336 a emailovú adresu: sankcie@land.gov.sk**

2. Dopady sankcií EÚ voči RU na SR

Rozšírenie reštriktívnych opatrení EÚ voči RU 12. 9. 2014

Dňa 12.9. vstúpili do platnosti právne akty prehlbujúce reštriktívne opatrenia voči Ruskej federácii:

- *Nariadenie Rady (EÚ) č. 960/2014 z 8. septembra 2014, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 833/2014 o reštriktívnych opatreniach s ohľadom na konanie Ruska, ktorým destabilizuje situáciu na Ukrajine*

- *Rozhodnutie Rady 2014/659/SZBP z 8. septembra 2014, ktorým sa mení rozhodnutie 2014/512/SZBP o reštriktívnych opatreniach s ohľadom na konanie Ruska, ktorým destabilizuje situáciu na Ukrajine).*

V rámci ostatného rozšírenia sankcií boli posilnené obmedzenia ruského prístupu na kapitálové trhy EÚ. Občania EÚ a spoločnosti EÚ nemôžu poskytovať pôžičky 5 hlavným ruským štátnym bankám. Zároveň bol týmto bankám **zakázaný obchod s novými dlhopismi, akciami alebo podobnými finančnými nástrojmi s dobou splatnosti dlhšou ako 30 dní.** Rovnaké obmedzenia boli **rozšírené na tri dôležité ruské obranné spoločnosti a tri energetické spoločnosti.** Súčasťou zákazu je aj poskytovanie služieb spojených s vydávaním vyššie uvedených finančných nástrojov, napríklad sprostredkovanie obchodu. Okrem toho sa nemôžu dodávať niektoré služby nevyhnutné pre hlbinný prieskum ropy a jej ťažbu, arktický prieskum ropy a jej ťažbu a pre projekty ropných bridlíc v Rusku. Rovnako bol **rozšírený zákaz vývozu tovaru a technológií dvojitého použitia pre vojenské použitie** v Rusku, zahŕňajúc zoznam 9 zmiešaných spoločností z oblasti obranného priemyslu, ktoré nesmú prijať tovar dvojitého použitia zo strany EÚ.

Prijaté sankčné opatrenie neobsahuje žiadne špecifické výnimky pre SR, ale SR pri príprave opatrení **presadila také formulácie príslušných textov sankčných rozhodnutí,** aby implementácia **nepostihla dcérske finančné inštitúcie pôsobiace aj na Slovensku,** alebo aby obmedzenia týkajúce sa vývozu tovarov a technológií dvojitého použitia mali minimálne dopady na slovenských vývozcov. Zároveň sa **SR podarilo dostať do agendy EÚ aj otázku finančných kompenzácií,** keď sa táto oblasť spomína v sprievodnom vyhlásení k v súčasnosti prijatým dokumentom.

Dopady sankcií na SR

Z hľadiska dopadov prijatých sankcií na obchodnú výmenu s RU, **nepatrí slovenská ekonomika medzi krajiny výrazne naviazané na export do Ruska.** Podiel exportu do Ruskej federácie na celkovom exporte je **menší než 4% a od roku 2012 kontinuálne klesá.** Dominantnú časť z našich exportov do Ruskej federácie tvoria automobily a výrobky automobilového priemyslu, nasledované výrobkami elektrotechnického priemyslu. **Priamy dopad sankcií na zahraničný obchod Slovenska** prijatých na oboch stranách k 10. septembru 2014 je podľa prepočtov Inštitútu finančnej politiky **zanedbateľný.**

Odhadovaný **pokles vývozu** v dôsledku sankcií dosiahne **v roku 2014 maximálne 0,05% z celkového objemu exportu** našej ekonomiky.

Nepriamy dopad sankcií predstavuje pre našu ekonomiku **vážnejšie riziko.** Tento efekt vzniká z oslabenia podnikateľskej a spotrebiteľskej dôvery v celej Európe v dôsledku pretrvávajúcej neistoty súvisiacej s vývojom na Ukrajine. Zvýšená ostražitosť odrádza podnikateľov od realizácie investičných zámerov a tvorby nových pracovných miest.

Ostatné a doposiaľ jediné konkrétne vyčíslenie dopadov, spracované Inštitútom finančnej politiky (IFP) MF SR, predpokladá, že neistota **sprevádzajúca konflikt na Ukrajine ukrojí z očakávaného rastu slovenského HDP 0,2 % a 0,3 % v rokoch 2014 a 2015.**

V súvislosti so sankciami bude dôležitá prvá **revízia sankčných opatrení plánovaná 31. októbra 2014.** V súvislosti s potenciálnymi negatívnymi dopadmi sankcií na národné hospodárstvo bude SR presadzovať zavedenie **kompenzačného mechanizmu EÚ.**

3. Dopady sankcií RU voči EÚ na SR

Vývoz slov. poľnohospodárskych a potravinových produktov nepredstavuje významnú položku slovenského exportu do RU. Napriek tomu, že vývoz poľnohospodárskych výrobkov a potravín zo Slovenska do Ruskej federácie nie je z hľadiska Slovenska rozhodujúci, oveľa **väčšou hrozbou je pre Slovensko absolútny pretlak ponuky potravín** a s ním spojená cenová destabilizácia, prinášajúca porušenie existujúcich dodávateľsko-odberateľských vzťahov, špekulatívne obchody a hygienické a bezpečnostné riziko z predaja potravín nižšej kvality.

Najpostihnutejšími odvetvami na Slovensku sú sektory ovocia a zeleniny (predovšetkým jablká), mlieko a mliečne výrobky, bravčové mäso a hydina. **Nepriame dopady** sa postupne začínajú významnejšie prejavovať na trhu s rajčiakmi, mrkvou, kapustou, paprikou, uhorkami, u ktorých sú indikované poklesy nákupných cien.

Nepriame dopady na SR:

Podľa informácií MPRV SR vychádzajúcich z monitorovania situácie na trhu, sa u všetkých produktov znížili ceny o 20 – 45 % oproti cene v minulom roku. Ceny poklesli v prípade mrkvy o 42, 2 %, kapusty o 45,5 %, rajčiakov, o 18,3 %, papriky o 21,5 % a šalátové uhorky zlacneli v porovnaní s minulým rokom o 24,7 %.

Najvýznamnejšie dopady sú však na pestovateľov **jablák**. Všetky náklady pre pestovateľa a odbytovú organizáciu sa pohybujú za 1 kg jablák okolo 35 až 55 centov (závisí na dĺžke skladovania). Ovocinári SR, ktorí sú organizovaní v odbytových združeniach, odpredávajú asi 75% svojej produkcie prostredníctvom reťazcov. Ceny, ktoré producenti od obchodných reťazcov dostávali, boli v závislosti od kvality a pohybovali sa takmer vždy od 45 až do 85 centov za kg. V súčasnosti, v dobe "jablkovej vojny", ponúkajú obchodné reťazce ceny v závislosti od dumpingových zahraničných cien, najčastejšie od 15 až 28 centov za kg, čo znamená ceny pod výrobné náklady slovenských producentov. Predbežné odhady nepriamych dopadov MPRV SR v súvislosti s jablkami sú na úrovni **12 mil. EUR** (najmä z dôvodov zvýšených nákladov na skladovanie, zníženie výkupných cien a zrušením kontraktov).

V súvislosti s **mliečnymi výrobkami** momentálne obchodné reťazce kontaktujú slovenských výrobcov s tým, že očakávajú znížené cenové ponuky od slovenských dodávateľov. Ak ich nedostanú, automaticky slovenské výrobky nahradia lacnejšími zo zahraničia.

S cieľom **presmerovanie mliekarenských výrobkov určených pre ruský trh** preverilo MZVaEZ SR prostredníctvom ZÚ SR v Minsku možnosti rozvoja spolupráce v oblasti spracovania a dodávok zo SR do Bieloruska v segmente mliečnych produktov a sušeného mlieka. Bielorusko v tejto súvislosti prejavilo záujem o surové mlieko nakoľko dovoz, spracovanie a následný vývoz surového mlieka do Ruska bol odsúhlasený aj ruskou stranou. Identickú formu spolupráce s Bieloruskom nadviazalo aj Poľsko, Litva a Lotyšsko. V súčasnosti prebieha identifikácia partnerských subjektov na slovenskej strane, ochotných prejavenej záujem využiť.

Vláda SR dňa 15. 10. 2014 s cieľom **zmiernenia dopadov ruských obchodných obmedzení na SR schválila materiál obsahujúci konkrétne opatrenia:**

- posilnenie výkonu úradnej kontroly pre bezpečnosť a kvalitu potravín na slovenskom trhu s cieľom ochrany slovenského spotrebiteľa (ochrana pred nadmernými dovozmi),
- spolupráca s finančnými inštitúciami na preklenutie krízového obdobia (pôžičky pre pestovateľov),

- spolupráca s obchodnými reťazcami o uprednostňovaní slovenských dodávateľov a zachovaní férových praktík,
- podpora a zvýšenie spotrebu domácich výrobkov agropotravinárskeho priemyslu (uprednostnenie nákupov potravín štátnymi stravovacími zariadeniami).

V dôsledku tlaku členských štátov založila **monitorovací výbor aj Európska komisia** a začala pripravovať návrhy opatrení pre dotknuté sektory. EK deklarovala, že má ročný limit finančných prostriedkov na riešenie kríz (tzv. krízová rezerva) vo výške 400 mil. EUR. EK komunikuje s členskými štátmi a informuje ich na pravidelných expertných rokovaníach, ktoré EK zvoláva v dvojtyždennom intervale. EK bude pritom vychádzať z monitoringu vnútorného trhu EÚ ako aj zo situácie na svetovom trhu s danými komoditami.

Na zmiernenie dopadov ruského embarga vo vzťahu k výrobcom zeleniny a ovocia vyčlenila Európska Komisia dňa 18. 8. 2014 finančné prostriedky v hodnote **125 mil. EUR**, ktoré však boli **kvôli špekulatívnemu chovaniu** niektorých členských krajín vyčerpané a pozastavené dňa 10. 9. 2014. EK v tejto súvislosti deklarovala hľadanie prísnejších kontrolných mechanizmov s ďalšou pomocou.

EK dňa 3. 9.2014 oznámila **zvýšenie doterajšieho rozpočtu (60 mil. EUR) na propagačné aktivity** na rok 2015 o 30 mil. EUR. Nakoľko tieto aktivity sú na 50 % spolufinancované zo strany členských štátov, celkove sa tak zvyšujú zdroje na propagačné aktivity o 60 mil. EUR.

EK si pre tieto aktivity vytypovala 18 krajín (Alžírsko, Kolumbia, Egypt, Etiópia, SAE, Indonézia, Mexiko, Maroko, Nigéria, Peru, Saudská Arábia, Juhoafrická republika, Thajsko, Tunisko, Turecko, Ukrajina, Uzbekistan a Vietnam). Nakoľko drvivá väčšina exportu poľnohospodárskych a potravinárskych produktov smeruje výlučne do krajín EÚ, MPRV SR v súčasnej dobe nepripravuje žiadny propagačný ani informačný program a takisto nespolupracuje s inými krajinami pri propagácii umiestnenia slov. výrobkov v tretích krajinách, sa možnosť využitia daných opatrení EK v súčasnom momente javí nevyužiteľná. Takisto problematickými sa javia otázky logistiky a prístupu na trh týchto krajín, z hľadiska kvality produktov, netarifných prekážkach, dohôd o voľnom obchode, fyto-sanitárnych bariér.

V rámci prieskumu možností uplatnenia slovenských poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov MZVaEZ SR oslovilo relevantné ZÚ SR (v rámci vytypovaných 18 krajín EK) o preverenie predmetnej skutočnosti. Podľa prvotných reakcií ZÚ SR z Mexika, Argentíny a Ukrajiny je **uplatnenie slovenských poľnohospodárskych produktov na daných trhoch problematické** (fyto-sanitárne dôvody, zvýšené náklady na certifikáciu a distribúciu, zvýšená úroda na UA, predĺženie jednostranných obchodných koncesií pre UA zo strany EÚ, atď.).

Spracované z podkladov MZVaEZ SR, MPRV SR, MF SR
 Vyhotovil: Ing. M. Garbarčík, RED2/SHSP